

Yüzbaşı Leopold d’Auverney’in konuşma sırası geldiğinde, gözlerini sonuna kadar açtı ve bu beylere, hayatında gerçekten onların dikkatini çekebilecek hiçbir olayı bilmediğini itiraf etti.

“Ama Yüzbaşı,” dedi Teğmen Henri, “diyorlar ki dünyayı gezdiniz ve gördünüz. Batı Hint Adaları’nı, Afrika’yı ve İtalya’yı, İspanya’yı ziyaret etmediniz mi? Ah! Yüzbaşı, şu sizin topal köpeğiniz!”

d’Auverney irkildi, sigarasını düşürdü ve kocaman bir köpek topallayarak ona doğru koşarken aniden çadırın girişine döndü.

Köpek, yüzbaşının yanından geçerken sigarasını ezdi; yüzbaşı oralı olmadı.

Köpek ayaklarını yaladı, kuyruğunu salladı, havladı, elinden geldiğince oynadı, sonra onun önüne yattı. Yüzbaşının canı sıkındı, usulca uzanıp sol eliyle köpeği okşadı. Diğer eliyle de ağır ağır başlığının çene kayışını çözdü. Bunları yaparken “İşte buradasın Rask! İşte buradasın!” diye mırıldanıyordu. Sonunda haykırды: “Ama seni kim geri getirdi?”

“İzninizle, yüzbaşı...”

Çavuş Thadee birkaç dakikalığına çadırın perdesini kaldırmış, sağ kolu frakına sarılı, gözleri yaşlarla dolu, Odyssea’nın

sonunu sessizce seyrederek ayakta duruyordu. Sonunda “İzninizle yüzbaşım...” demeye cüret etti.

d’Auverney başını kaldırıp baktı. “Bu sensin Thadee! Rask’ı nasıl getirebildin? Zavallı köpek! İngiliz kampında olduğunu sanıyordum. Bunu nereden buldun?”

“Tanrı’ya şükür! İşte halim ortada yüzbaşım, tıpkı sizin yegeninize ‘boynuzlu boynuz, boynuzlu boynuzdan’ diye kelime oyunları yaptırırkenki kadar mutluyum.”

“Ama bana onu nerede bulduğunu söyle.”

“Onu bulamadım yüzbaşım, onu aramaya gitmiştim.”

Yüzbaşı ayağa kalktı ve çavuşa elini uzattı ama çavuşun eli frakının içinde kaldı. Yüzbaşı hiç aldırmadı.

“İzninizle yüzbaşım, zavallı Rask kaybolduğundan beri bir şeyleri kaçırdığınızı fark ettiğimi söylemeliyim. Doğruyu söylemek gerekirse, akşam olup da her zamanki gibi tayin ekmeğini paylaşmak için geri dönmediğinde, yaşlı Thadee’niniz neredeyse bir çocuk gibi ağlıyordu. Ama hayır, Tanrı’ya şükür, hayatımda sadece iki kez ağladım: ilki, o gün...” Çavuş efendisine endişeyle bakarak devam etti. “İkincisi, yedinci tugaydan onbaşı komik Balthazar’ın bana bir demet soğan soyma fikrini söylediğinde.

Henri gülererek “Bana öyle geliyor ki Thadee,” diye bağırды, “bize ilk kez hangi durumda ağladığınızı söylemiyorsun.”

“Muhtemelen, eski dostum, Fransa’nın ilk el bombacısı La Tour d’Auvergne’nin ödülünü aldığın zamandı; değil mi?” diye sefkatle sordu Yüzbaşı. Köpeği okşamaya devam ediyordu.

“Hayır, yüzbaşım. Çavuş Thadee ağlayabilseydi, bu ancak kabul edersiniz ki Bug-Jargal’a, yani Pierrot’a ateş açtığı gün olabilirdi.”

d’Auverney’nin yüzünde bir gölge belirdi ve çavuşun yanına aceleyle yaklaşarak onu elinden yakalamaya çalıştı. Ama bu olağandışı onurlandırmaya rağmen, yaşlı Thadee pelerinine sıkıca

sarıldı, “Evet, yüzbaşım,” diye karşılık vererek birkaç adım geri attı. d’Auverney ona doğrudan acı dolu bir ifadeyle bakıyordu.

“Evet ağladım o zaman.” dedi Thadee. “Ayrıca, gerçekten, bunu hak ediyordu! Siyahiydi, bu doğru, ama barut da siyah ve... ve...” İyi çavuş, tuhaf karşılaştırmasını onurlu bir şekilde bitirmek isterdi. Belki de bu karşılaştırmada onu memnun eden bir şey vardı, ama bir türlü ifade edemiyordu. Tabiri caizse, bir kale önünde başarısız olan bir ordu generali gibi, farklı yönlerden birkaç kez saldırırcasına fikrini dile getirmeye çalıştıktan sonra, aniden kuşatmayı kaldırdı ve onu dinleyen genç subayların gülümsemelerine aldırmandan devam etti.

“Söyleyin bana yüzbaşı, o zavallı siyahinin, tam on arkadaşı oradayken soluk soluğa kaldığını hatırlıyor musunuz? Gerçekten, bağlı olmaları gerekiyordu. Yetki bendeydi. Sonra talep etmeseler de onları çözdü, sırf onların yerini almak için. Ama kararlıydı. Ah! Ne adam ama! Gerçek bir Cebelitarıklıydı. Ve sonra, söyleyiniz, yüzbaşım, orada dikilip dans edecekmiş gibi durduğunda ve köpeği, burada olan, ona ne yapacaklarını anlayan ve boğazıma atlayan aynı Rask gibiydi...”

“Genellikle Thadee,” diye araya girdi yüzbaşı, “Rask’ı biraz sevmeden hikayenin bu bölümünün geçmesine izin vermezdin; sana nasıl baktığımı bak.”

“Haklısınız,” dedi Thadee utanarak “bana bakıyor, zavallı Rask; ama... yaşlı Malagrida bana sol elle okşamanın uğursuzluk getirdiğini söyledi.”

“Peki, neden sağ elle uğursuzluk olmuyor?” diye sordu d’Auverney, elini ilk kez frakın altında gizlediğini ve Thadee’nin yüzüne yayılan solgunluğu fark edip şaşırarak.

Çavuşun şaşkınlığı iki katına çıkmış gibiydi.

“İzninizle Yüzbaşı, bu sadece... Zaten total bir köpeğiniz var, korkarım sonunda tek kollu bir çavuşunuz olacak.”

Yüzbaşı yerinden fırladı. “Nasıl? Ne? Ne diyorsun benim yaşlı Thadee’ım? Çolak mı? Kolunu görelim. Çolak, yüce Tanrım!” d’A-
u-verney titredii.Çavuş pelerininini yavaşça açtı ve kanlı bir mendile sarılı kolunu şefine uzattı.

“Ah! Tanrım!” diye mırıldandı yüzbaşı, kıyafetleri dikkatle kaldırmak için. Ama anlat bana ihtiyar!”

“Ah! Olay oldukça basit. O lanetli İngilizler sizin güzel köpeğınızı, zavallı Rask’ı alıp götürdüğünden beri üzüntünüzü fark ettiğimi söylemişim... Harekete geçmem için bu kâfiydi. Akşam yemeğini afiyetle yiyebilmek için bugün, hayatım pahasına da olsa onu geri getirmeye karar verdim. Bu nedenle, askeriniz Mathelet’ye yarın çatışma olacağından üniformanızı iyice fırçalama-sını emrettim ve kılıcımınla silahlanmış olarak sessizce kamptan sıvıştım. İngiliz kampına daha çabuk varmak için çitleri geçtim ve ilk siperlere henüz varmıştım ki soldaki ağaç kümesinde bir grup kırmızı ceketli gördüm. Kimseye fark edilmeden ilerledim ve orada Rask’ın bir ağaca bağlı olduğunu gördüm. Beline kadar çıplak iki adam, kâfirler gibi birbirleriyle dövüşüyor, bir alayın davulu kadar gürültü çıkarıyordu. Bu iki İngiliz, yüzbaşım, köpeğınız için savaşıyordu. Ama birden Rask beni gördü ve öyle bir atıldı ki ip koptu. Göz açıp kapayınca kadar fırlayıp koşmaya başladık, ben önde köpek arkamda. Diğerleri hemen peşimize düştü. Ormanda saklandım. Rask sürekli yanımdaydı. Kulaklarımda kurşunlar vızıldıyordu. Rask havlıyordu, ama neyse ki sanki köpeğınız Santo Domingo’dan daha güzel ve iyi bir köpek değilmiş gibi “*french dog! french dog!*” çığlıklarından onu duymadılar. Fark etmez, tam çalılığı geçmek üzereydim ki önümde iki kırmızılı belirdi. Kılıcım beni birinden kurtardı ve diğerinin tabancası mermilerle dolu olmasaydı, kılıcım şüphesiz beni ondan da kurtarırdı. Sağ kolumu görüyorsunuz. Her neyse! *French dog* sanki eski bir tanıdıkmiş gibi boğazına fırladı ve İngiliz boğularak öldü. Gerçekten de üzerine atlayışı acı vericiydi. Öyleyse

neden bu şeytan bir öğrencinin peşindeki bir dilenci gibi beni takip etti? Sonunda Thadee kampa geri döndü ve Rask da öyle. Tek pişmanlığım, bu yarayı yarınki savaşta almamı Tanrı'nın istememesi, hepsi bu. İşte!”

Yaşlı çavuşun yüz hatları, yarayı savaşta almadığı düşüncesiyle hüznünlendi.

“Thadee!” diye bağırdı yüzbaşı sinirli bir sesle. Sonra daha nazikçe ekledi: “Neden bir köpek için böyle bir risk alacak kadar delisin?”

“Bir köpek için değildi yüzbaşım, Rask içindi.”

d'Auverney'nin yüzü tamamen yumuşadı. Çavuş devam etti:

“Rask için...”

“Yeter! Yeter! Benim yaşlı Thadee'm,” diye bağırdı yüzbaşı elini gözlerinin üzerine koyarak. “Haydi,” diye ekledi kısa bir sessizlikten sonra, “yaslan bana sıhhiyeye gidelim.”

-II-

Bu bölüm, hikaye anlatıcılarının dikkatini ve merakını büyük ölçüde uyandırmıştı. Yüzbaşı Leopold d’Auverney, kaderin ve koşulların onu herhangi bir basamağa yerleştirdiğinde, her zaman ilgiyle karışık bir saygı uyandıran adamlardan biriydi. Ancak, belki de ilk bakışta göze çarpan hiçbir yönü yoktu; tavırları soğuktu, bakışları kayıtsızdı. Tropikal güneş yüzünü kahverengileştirirken, ona Kreoller arasında çoğu zaman zarafet dolu bir rahatlıkla birleşen jest ve konuşma canlılığını vermemişti. Az konuşur ve her zaman harekete geçmeye hazır olduğunu gösterirdi. Her seferinde ata binen ilk ve çadırda kalan son olurdu. Düşüncelerinden uzaklaşmak için bedensel yorgunluğu tercih eder gibiydi. Düşünceleri alnının derin çizgilerinde hüzünlü izler bırakmıştı ve bu düşünceler onlara değinerek sıyrılabileceğimiz ya da gereksiz sohbetlerde ilgi uyandıracak türden değildi. Savaş yorgunluğunun üstesinden gelen Leopold d’Auverney, deyim yerindeyse zihinsel bir mücadelenin altında ezilmiş gibiydi. Savaş istediği kadar tartışmadan da kaçınırdı. Bazen kendini sözlü bir tartışmaya kaptırsa, anlamlı ve akıl dolu üç veya dört kelime söylerdi, o zaman, düşmanını ikna ettiği anda, bir an önce durur ve

şöyle derdi: Neye yarar? Ardından taarruz veya saldırıyı beklerken komutana ne yapılabileceğini sormak için kamptan ayrılırdı.

Yoldaşları onun soğuk, çekingen ve suskun alışkanlıklarını mazur görürlerdi, çünkü her durumda onu cesur, kibar ve yardımsever buluyorlardı. Kendini riske atarak birçoğunun hayatını kurtarmıştı ve ağzını nadiren açsa da, elinin açık olduğu biliniyordu. Onu orduda severlerdi ve hatta bir şekilde saygı gördüğü için onu hoş görürlerdi.

Ancak gençti. Belki otuz yaşındaymış gibi görünüyordu ama öyle değildi. Bir süredir Cumhuriyetçiler saflarında savaşmış olmasına rağmen, maceraları bilinmiyordu. Rask dışında ona herhangi bir şekilde sevgi gösterebilecek tek kişi, onunla birlikte orduya katılan ve arada sırada belirsiz bir şekilde hayatından bazı hikâyeler anlatan yaşlı çavuş Thadee'ydi. d'Auverney'nin Amerika'da büyük talihsizlikler yaşadığı biliniyordu; Santo Domingo'da evlendikten sonra, o muhteşem kolonide devrimin işgaline damgasını vuran katliamların ortasında karısını ve tüm ailesini kaybetmişti. Tarihimizin bu döneminde, bu tür talihsizlikler o kadar yaygındı ki, her kişinin kendi payına düşeni aldığı ve katkıda bulunduğu bir tür genel acıma duygusu oluştu. Bu yüzden Yüzbaşı d'Auverney'e uğradığı kayıplardan çok buna katlanış biçimine acınıyordu. Çünkü gerçekten de, onun buz gibi kayıtsızlığının ardında derin, iyileşmemiş bir yaranın işaretleri görülüyordu.

Bir savaş başlar başlamaz yüzü sakın bir hal alırdı. General olmaya çalışıyor gibi saldırıda hırslı ve korkusuzdu, ancak zaferden sonra sadece basit bir asker olmak istiyormuş gibi mütevazı görünürdü. Yoldaşları, onun onur ve terfi konusundaki aldırmaçlığını gördüklerinde, savaştan önce neden bu kadar hevesli tutum takındığını anlayamıyorlardı. Tüm savaş olasılıklarına rağmen d'Auverney'nin yalnızca ölümü arzuladığını tahmin etmiyorlardı.

Orduda görevli temsilciler bir gün onu savaş alanında tugay Őefi olarak atadılar; reddetti, çünkü birliğinden ayrılırsa Çavuş Thadee'den ayrılmak zorunda kalacaktı. Birkaç gün sonra, tehlikeli bir keşif gezisine çıkmayı teklif etti. Genel beklentinin ve kendi isteklerinin aksine, oradan sağ salim döndü. Daha sonra reddettiği rütbeden pişman olduğu duyuldu: “Çünkü” dedi, “düşman topu beni her zaman koruduğuna göre, yükselen herkesi vuran giyotin belki de beni isterdi.”